

LETO IX.

V LJUBLJANI 20. APRILA

ŠTEV. 15.

V. M. Vrtovec S. J. **Marija prihaja**

Le poglej jo! Ne z besedo, z vsem, kar je, nam govori o čistosti. Sami ne najdemo besede, ki bi izrazila vse to, kar naše notranje uho sliši, kar naše srce čuti ob njej. Tako daleč, daleč je od vsega grdega in manj lepega! Njeno soprašstvo do greha je bolj ljubezen, popolna, do brezmejnosti poglobljena ljubezen do svetosti, do Boga, ki ga objema s svojimi rokami. Vsa lepa si, ji pravimo. A uboge so te naše besede, kakor smo ubogi mi. Visoko je dvignjena nad vse naše trudne boje, nad vse naše blodne misli in želje in nad vse naše najlepše misli in želje. Nadzemska je lepota čistosti telesa in duše, odsvit je komaj slutene lepote božje.

Sv. Ignacij, ustanovitelj jezuitov, najprej posvetni vitez, potlej vitez Kristusov in Marijin, je pripovedoval svojim sobratom — na njih mnoge prošnje — dogodke iz svojega življenja. Pri obrambi trdnjave je bil ranjen in ležal dolge dni. Neke noči pa, ko ni zatisnil očesa, se mu je jasno prikazala Naša ljuba Gospa z detetom Jezusom. — Nič ni spregovorila, le tako je stala pred njim. Dolgo je zrl v njo in v božje Dete — in velika uteha mu je polnila srce. Od tedaj, pravi, mu je ostal takšen stud nad vsem njegovim prejšnjim življenjem, zlasti glede poltenosti, da se mu je zdelo, kot bi mu kdo izbrisal iz duše vse podobe, ki so se bile prej vtisnile vanjo. Le ena mu je odslej ostala: podoba Device in Matere z Detetom. In od tistega trenutka ni nikdar več niti najmanj privolil v kakršno koli poltenost.

Ko bi se še nam prikazala, bratje in sestre, in ozdravila vse naše rane! — Glejte, že prihaja, mesec maj, čas njenega obiskanja... Z obema rokama svoje duše, s spoznanjem in ljubeznijo, jo sprejmimo. Vpijmo vase njeno podobo. Naj nam bo pred očmi naše duše vse te dni. Tako, o sestra, o brat, tako bomo ozdraveli. Z rahlimi rokami svoje lepote in svoje ljubezni bo dvignila naše duše z nižav v višine, od koder je čudovit pogled in razgled v življenje...

19. maja „svetovni kongregacijski dan“!

Poštenost in kulturnost

Sodobna mladina sicer ve in razume, da so pota otrok teme, t. j. onih, ki jim ni mar za značajnost in poštenost, v življenju lahko zelo uspešna. Saj je rekel Kristus, »da so otroci teme pametnejši kot otroci luči.« Vendar je življenjska pametnost za krščansko mladino premajhna vrednota, da bi nehala pripadati skupini otrok luči, t. j. otrokom božjim, otrokom,

Tratnik : Pomlad

ki nosijo v sebi božjo podobo in pri katerih je ta podoba izdelana predvsem v dveh potezah: dobrota in poštenost. Naša mladina je sicer zelo stvarno usmerjena, je zelo praktična, vendar njena stvarnost ne sega tako daleč, da bi žrtvovala poštenost za stvarne dobrine. Do tega gledanja je prišla po štirih poteh. Prva je njeno mladostno priznanje vsega, kar je vredno, druga je njeno spoznanje, da je na svetu zelo malo poštenosti, tretja je spoznanje, da praktično brez poštenosti v življenju sploh ne gre, in četrta je spoznanje, da tudi mladina sama največ zato trpi, ker je premalo zares poštenih ljudi. Zato se je prav ona odločila, da hoče živeti drugače in da hoče močno in dosledno rasti v poštenost. Krščanska mladina je v težnji, da bi poštenost zavladata v življenju, da bi si ljudje lahko zaupali med seboj, da bi vsakdo delal vedno le po svojem prepričanju, da bi se ne ozirali na korist in na gospodarske uspehe itd., naravnost nenasitna in zato brezkompromisno poudarja zahtevo po po-

štenem človeku v vseh panogah življenja. Poštenost in odkritost nad vse! Mladina dobro ve, da vpliv različnih ljudi večkrat ni v nikakršnem razmerju z njihovimi duhovnimi sposobnostmi in z njihovo moralno veličino. To je pač zato tako, ker je poštenost izgubila dobro ime in ker mislimo, da ne spada več v naš čas, če bi bili značajni in pošteni. Prav zato, ker je vse ocenjevanje nekam na glavo postavljeno, je zagrabila naša mladina duhovno preosnovo pri korenini in je postavila zahtevo: bodi pošten, sebi zvest, drugim zvest in vse ostalo se bo našlo samo po sebi. Mladina bi hotela, da bi izviral človekov vpliv na soljudi zopet iz neke skrite sile v njegovi osebnosti sami, iz njegove značajnosti, moralne kvalitete in poštenosti. Zopet naj bi ljudje začutili, da je edino čisto, plemenito, neposredno in odkritosrčno hotenje ter delovanje poštenih ljudi tista sila, ki neodoljivo vpliva na sočloveka in ga dela boljšega. Finžgar nam je v tipu učiteljice v noveli

»Sama« pokazal takega notranje svetlega človeka, ki sveti zgoraj in razsvetli vsakogar, ki pride do njega in ki z občudovanjem pogleda k njemu. Pri takem svetlem, od poštenosti razsvetljenem človeku ni treba iskati zunanjega bleska, ne sposobnosti, da bi druge razveseljeval, ne moči in gospodarskega vpliva, kajti taki Pregljevi tipi sončnih ljudi dvigajo človeka k soncu moralne rasti in odgovornosti ter ga izoblikujejo za polnega in poštenega človeka. Ob njih začutimo, da stojе daleč nad nami, toda njihova vzvišenost ni družabna, po rodu in družini, po poklicu in stanu, po prijateljih in zvezah, temveč po načinu življenja, po tem, da se smemo zanesti nanje, po značaju in po njihovem plemenitem ponašanju. Pošteni ljudje nas uče, da res nismo dolžni stremeti po največjem bogastvu, pač pa po najplemenitejšem značaju, da res nismo dolžni stremeti po najvišjih časteh, pač pa po dobrem glasu, ki nam ga da naša pristna poštenost, da res nismo dolžni stremeti po največji razumnosti, pač pa po največji življenjski modrosti in čednosti in da res nismo dolžni stremeti po največji zunanji vplivnosti, pač pa po največji odkritosti in poštenosti hotenja.

Naša krščanska mladina je glede težnje po čistem in poštemem življenju na najboljši poti, da bi se začela vsa nemoralnost našega življenja resno in temeljito popravljati. Ta mladina naj samo resno vztraja pri svoji zahtevi in naj v smislu svoje stvarne usmerjenosti skuša prenesti besede in zahteve tudi v življenje.

Razen tega pa naj se stalno kultivira ob vseh kulturnih delih. Predvsem ob religiozni kulturi, da bo vedno globlje in više rastla v poštenost. Ve naj namreč, da so besede in zahteve, pa tudi še tako trdna prepričanja ter stremeljenja še premalo, če manjka stalnega doživetja o nujni potrebi poštenega življenja. Tako doživetje pa dobimo ob občem kultiviranju samega sebe. Čim kulturnejši smo in čim bolj religiozni smo, tem globlja bo tudi naša zavest in doživetje poštenosti. Glede zahteve po poštenosti pač ne smemo biti kričavi, temveč moramo najprej samega sebe gojiti in vzgojiti za poštenega človeka. Naša poštenost pa bo imela tem večjo globino, resničnost, širino in tem bogatejše ozadje, čim bogatejše bo naše duhovno življenje. Saj je poštenost le en del in le en izraz našega duhovnega bogastva. Zato naj mladina, ki resno zahteva poštenost, ne pozabi na svoje duhovno življenje. Ostala mladina pa naj spozna svoje življenjsko poslanstvo in pomen svojega življenja. Naj se zave svoje mladosti, ki pomeni vedno novo poudarjanje največjih in najbolj potrebnih smernic in vodil za življenje v svojem času. Naj sledi duhovno razgibani krščanski mladini, naj se duhovno kultivira in naj zase in za druge zahteva polno in odkrito poštenost hotenja in delovanja. To je važna naloga mladine v našem času.

P. J. Š.

Kardinal Verdier

Razgovor s prof. dr. V. Fajdigo.

Vedel sem, da mu je ob novici o smrti pariškega kardinala hudo, saj mu je bil dalj časa profesor in vodnik, zato sem ga poiskal tam za Bežigradom in poprosil za kratek razgovor o osebnosti, ki je postala v zadnjih letih predmet splošnega občudovanja in skoro ljubezni.

Kako si prišel v stik s pokojnim kardinalom in od kdaj ga poznaš?

Po dovršenih teoloških študijah na ljubljanski univerzi sem odšel s francosko državno štipendijo v Pariz, kamor sem si že prej želel. Inozemski

duhovniki, ki smo študirali na Institut catholique, t. j. na katoliški univerzi v Parizu, smo stanovali v posebni hiši poleg univerzitetnega semenišča, ki ga je takrat vodil Verdier. Z veliko ljubezenjo nas je sprejemal in vzgajal; za nas je imel posebne duhovne razgovore. Na ta način smo ga lahko dobro spoznali kot duhovnika in človeka. Ker je bil Institut catholique neke vrste duhovno središče francoskega katolicizma, smo lahko opazovali Verdiera v stiku z vsem takratnim živim katoliškim življenjem v Franciji. Poleg tega pa je bil Verdier še na teološki fakulteti profesor za uporabo moralnih načel v življenju. Ob tej priliki pa nam je bilo dano videti njegovo življenjsko gledanje in socialno mišljenje. Čas, ki sem ga prebil v Parizu, spada med najlepšo dobo mojega življenja in Verdier je bil njeno sonce.

Zakaj pa se Ti je Verdier tako priljubil? Kaj na njem posebno občuduješ?

Kardinal Verdier na kongresu krščanske delavske mladine v Parizu

vsakega, ki pride z njo v stik. Nič prisiljenega in nenaravnega. Iz vsake besede smo čutili, kako od blizu je opazoval življenje in da bomo prav hodili, če bomo hodili kakor on. Tisto, kar imenuje Francoz »bon sens«, zdrav čut za vsak slučaj in položaj, je imel Verdier v posebno veliki meri.

Na to vprašanje je težko odgovoriti na kratko. Verdier je že takrat imel vse tiste poteze svojega značaja, ki so ga pozneje kot kardinala in voditelja katoliške Francije tako povzdignile. Očaral nas je s svojo dobroto. Skoro bi dejal, da je bila njegova največja odlika v tem, da je bil dober človek. Spominjam se še dobro, da mu je bila najbolj pri srcu Jezusova beseda javni grešnici, ki jo reši pred farizeji in morilci: »Tudi jaz te ne bom obsodil. Pojdi in več ne greši.« Skušal je vse razumeti, da je mogel vse odpustiti. V začetku so nekoliko dvomili, ali bo on za pariškega nadškofa, saj se je po svoji zunanosti in po svojem rodu zdel daleč od pariških visokih krogov. Toda ob prvem nastopu si je povsod vse osvojil. Pravilno so rekli o njem: kamor pride, zapusti za seboj dolgo vrsto prijateljev. Morda še niso Čehi zlepa koga tako hitro in tako iskreno vzljubili kot kardinala Verdiera, ki je bil l. 1955 papežev zastopnik na njihovem velikem katoliškem shodu v Pragi. Navdušila nas je njegova globoka, pa nič pretirana pobožnost. Kar videli smo, kako si osvaja

Bil je globoko izobražen v teoloških vedah, toda nikdar mu ni šlo za znanost zaradi znanosti. Za njega je bila teologija veda o življenju in veda za življenje. Zato je bil pri predavanjih in v primeroma maloštevilnih spisih vedno izrazito življenjski. Ni čudno, da so ga najbolj privlačila vprašanja kakor družina, vojna in mir, Cerkev in država in podobno. Za vsa socialna vprašanja je imel veliko smisla. Njegov duh je bil široko odprt vsem modernim iznajdbam. Ni mogel razumeti, zakaj ne bi katoličani z veseljem pograbili vsake novosti, ki bi pomagala Kristusovemu kraljestvu do moderne zmage v modernih časih. Komu vse to ne bi bilo simpatično?

Ali misliš, da bi take osebnosti imele svoj pomen tudi za nas?

O tem ne dvomim. Trdim celo, da so nam in vsem katoličanom nujno potrebne. Taki bi morali biti vsi, ki vodijo in ki v sedanjih časih predstavljajo Cerkev. Uspehi dokazujejo. Verdieru se je kot kardinalu posrečilo obnovo katoliškega življenja v Franciji voditi do zavirljivih višin. Bil je na čelu radikalnih socialnih akcij, saj je bil »kardinal 100 cerkva«. Verdier je dokončno zbližal Cerkev in državo v Franciji. Verdier je spodbil francoskemu komunizmu njegove nakane na način, ki ga moramo občudovati. Verdier je bil zato ljubljenec obeh zadnjih papežev, Pija XI. in Pija XII., ki jima je bil tudi sam otroško vdan in pokoren. Vladal pa je samo deset let.

In njegovo razmerje do mladih?

Lahko si že po vsem povedanem predstavljaš, kakšno je bilo. Vse, kar sem povedal, je dokaz njegove velike duhovne mladosti, zato je bil od vse iskrene mladine skoro oboževan. Moral bi prisostvovati kakemu kongresu Katoliške akcije, kjer je bil zbran evet francoske katoliške mladine, pa bi videl, ali so ga ljubili ali ne. S kakim preroškim zanosom pa je tudi on govoril tej mladini o njenem poslanstvu, ki je poslanstvo ljubezni, pravice in resnice. V njej je zrl najlepše upe za novo boljše dobo. Če bi imela mladina take voditelje, bi bila njena življenjska pot vsa človeška in vsa božja, neomajno usmerjena k edinemu cilju: k Bogu vse ljubezni.

Oblak Pavel

Pred Marijo

Tih in ponižen sem stal pred Marijo.

*Nisem več čutil življenja šumečega,
težkih dogodkov, ki uro za uro se burno vrstijo,
ves sem zatopil v molitev srca se trpečega:*

Mati!

*Saj me nihče ne poznà;
koliko temnih viharjev,
koliko bojev sem moral prestati,
sam, ves ubog in ves majhen
v bolni tišini srcà.*

Mati! Ti dobra in sveta!

*Tebi je znana vsa moja bridkost,
Tebi vsi boji in ure viharne —
daj mi pomoči, da v meni ne umrje mladost!*

Tih in ponižen sem stal pred Marijo...

» - - in mater«

I.

Za mesec maj naj bi Vam napisala kaj o materi .

Naj mar še jaz napišem vrsto sladkih besed o njej? Visok, nabdušen slavospev? Naj se zdrobim v tisočere čustvene odtenke, ki bodo obledeli v Vas že tisto uro, ko boste odložili to branje?

Nasmehnuti sem se morala, ko sem sedla k temu pisanju. »Samo štiri besede jim bom napisala,« sem si rekla.

Ali naj?

»Spoštuje očeta in mater.«

Pa se bojim, da se bodo te štiri besede odbile od Vas kakor kamen od skale.

Zato — naj napišem nekaj več.

Spominjam se, da sem se še kot maturantka prepirala v šoli s svojo sosedo zaradi matere. Trdila sem, da je moja mati taka, da je ni enake na svetu. Moja sosedka je vpila, da je njena še veliko boljša. In še sedaj, po letih, se pri priči spreva zavoljo najinih mater,

kadar koli prideva skupaj. Ali nama more kdo zameriti?

Cankarja ljubim, ker je pel najlepšo pesem srca materi. Slikarje in kiparje ljubim, ki so upodabljali mater. Vsa umetnost je komaj dobra dovolj, da oblikuje tisto, ki jo imenujemo: mati.

Zvečer v postelji včasih poslušam, kako mati diha. Vznak ležim in poslušam. In ko slišim njeno enakomerno dihanje, si predstavljam, da je sedaj že tisti večer, ko je mati mrtva in leži na mrtvaškem odru. Predstavljam si, da ne diha več... V možganih me zgrabi krč. Mrtva? Ne diha več? Da bo prišel dan, ko ne bom več mogla slišati njenih enakomernih, živih dihov? Da bo prišel dan, ko ne bom več slišala njenega glasu, ko ne bom več videla, da se njene sive oči smehljajo, ko ne bom več videla, kako sede na stol, kako se smeje, kako se zvečer spravlja spat, kako naguba čelo, kadar kaj premišlja? Da bo prišel dan, ko bo ležala nekje in se ne bo oglasila na moj klic? Da bo tiho, kar tiho... in bo njeno telo, ki sem ga tako dobro poznala, mrtvo, nič več moje, nič več blizu, — da bo daleč nekje, kamor jaz ne bom mogla?

To si predstavljam včasih, ko poslušam njeno mirno dihanje...

In nato si zamašim usta z dlanmi, da ne začnem od groze rjoveti...

In nato vzamem svoje srce v dlani in začnem z njim neusmiljen razgovor:

... ti, moje srce — mu pravim — ali ljubiš dovolj svojo mater? Ali jo ljubiš tako, da je bolj ne moreš ljubiti? Ali jo ljubiš tako, da bi smelo reči; četudi bi mi mati danes umrla, si nimam česa očitati? Ti, moje srce, ali daš materi vse, kar ji gre? Ali ne zamudiš ničesar?...

Tako-le sprašujem svoje srce. In če si moram reči, da nisem materi dala toliko srca, kolikor bi ji ga morala in mogla dati, tedaj se spokorim.

Mati —, ena sama na svetu. Tista, ki nima otrok, tudi predstave nima, kaj je mati.

Moja mati pravi, da še ni minila ura, odkar me ima, da ne bi mislila name. Če pomislim: trideset let, trideset let! pa še ni minila ura ... skoraj ne morem domisliti do kraja.

In vsaka mati je več ali manj taka. Mati! Ena edina!

A mati nam ni, kar bi nam morala biti. Ni nam živ človek, ampak brezoseben lik, ki smo ga podedovali iz otroških let.

Če nam tujec naredi uslugo, smo očarani in se zahvaljujemo; če nam jo naredi mati, se nam zdi samo po sebi umevno. Kakor da je mati avtomat: kamor pritisneš, mora prileteti iz njega kaj dobrega — pa brez dinarja...

Ali mati ni človek kakor vsak drugi? Ali ona laže naredi uslugo kakor kdo drugi? Ali zanjo usluga ni zvezana z naporom? Zakaj ravno zanjo, ki nam naredi največ uslug, nimamo hvaležnosti? Kako smo krivični! Tisti, ki največ da, najmanj prejme...

J. P.

Ti in ona

Vetrovno in viharo leto je za letino slabo: zrno ne plenja, hruška ne dozori, tepka in jabolko sta rada garjeva in piškava. Kadar pa nam sije mirno in toplo sonce, sadeži lepo dozore. Podobno zorimo tudi ljudje: sončna notranjost in srčni mir sta potrebna, da bo tvoja mladost sveža, cvetoča in se boš nemoteno razvil v zdravega moža, kakršnega bi rad iz sebe ustvaril sam in kakršnega bi te radi imeli tvoji starši in tvoja domovina. Kaj je na svetu lepšega kakor zdrava mladost! Vedro čelo, plamteče in vesele oči, gibčno in prožno telo, včasih celo mladostna neugnanost in nedolžna razposajenost — kdo je ni vesel! Oj ta presrečna mladost! Toda le iz čistih tal poganja ta čudežna cvetka!

Često se mi smili mlad fant, čigar boje vidim in čigar nemir in zaskrbljenost kličeta po pomoči, pa je v tej vojski tako sam. Težko je namreč govoriti o teh tajnah človeškega srca. In vendar vse v fantu kliče po opori in rešitvi. Kakor Trnjulčica, ujeta v trnje, se zdi tak človek samemu sebi. Neveden je morda in zato često v tem večji nevarnosti, da se vrenje v njem okvari ali da ladjica njegovega življenja zadene ob nevidno čer in nalomi. Iz takih oblačnih pomladanskih dni zdrav fant hrepeni po soncu, jasnini in toploti, ki naj ga vsega ozdravi in spremeni.

Naj za take kritične dobe svetujem doraščajočemu dijaku nekaj knjig, ki mu bodo v uteho in moč v takih viharjih. Hvala Bogu, zdaj imamo nekaj literature, ki jo more tudi naš dijak sam vzeti v roke. Eno ali drugo teh knjižic bi vsak katoliški dijak pred maturo na vsak način moral vsaj enkrat prebrati.

Zveza fantovskih odsekov je izdala knjižico

V življenje,

pisma slovenskim fantom. Pisana je za velike fante! Najprej za take, ki ne študirajo. Govori n. pr. o pravi ljubezni in o zaljubljenosti, razloži, zakaj ni mogoče »prijateljstvo« med fantom in dekletom, resno govori o skrivnem grehu in njegovih telesnih in duševnih posledicah, fanta poučuje o posebnostih dekliške duše in o katastrofah grešnega razmerja, celo o boleznih zaradi greha spregovori in navaja fante, naj se skušnjavam krepko

in takoj ustavljajo, naj se varujejo prilik, mehkužnosti in lenobe, naj molijo, časte Mater božjo in prejemaajo obhajilo. H koncu pojasnjuje duhovni prijatelj mlademu fantu, kaj naj ga vodi, ko si izbira družico za življenje. Lepa knjižica, seveda za doraščajoče, zrele fante!

Izšla je pri nas zdaj že v drugi izdaji knjiga prof. dr. Fr. Jakliča:

Svetla pot,

ki tudi govori o čistosti. Lepo razklada velik pomen in namen nagona, govori o padcih in posledicah, o nevarnostih in potem tudi o pripomočkih, tako naravnih, kakor so: močna volja, pazljivost, delo, sramežljivost, plemenita miselnost itd., in nadnaravnih, kakor so: vera, molitev, kruh močnih itd. Tudi odnos med fantom in dekletom resno in trezno razlaga. Za dijake zelo priporočljiva knjiga!

O dijakovem življenju je mnogo pisal pokojni madžarski škof Tihamer Tóth († 1939). Njegova dela so zaslovela po katoliškem svetu in so večinoma prevedena v razne svetovne jezike. Dve knjižici sta izšli tudi že v hrvatskem prevodu: Značaj in

Proljetne oluje.

Slednjo je prevedel in izdal Zbor duhovne mladeži zagrebačke. Pri nas je izhajala svoj čas v Mentorju pod naslovom Čista mladost. Ta knjiga je pisana nalašč za dijaka, in to višješolca. Dijakom se priljubi največ zato, ker je pisana s srcem, z ljubeznijo in toploto ter razumevanjem mladega fanta. Izmed tovrstnih knjig se mi zdi odločno najboljša. Tóth je

Od 1. do 5. julija zborovanje kongreganistov na Brezjah.

Po zborovanju romanje na Sv. Višarje.

Od 29. julija do 2. avgusta zborovanje kongreganistinj v Šmihelu.

Po zborovanju romanje na Zaplaz.

bil zares pisatelj! Vem, da je to knjigo bralo mnogo dijakov z velikim veseljem in s še večjo koristjo.

V hrvaščini je izšel tudi prevod Schilgenovega dela

Ti in ona,

ki pojasnjuje odnos fanta do dekleta. Lepo obravnava n. pr. nevarnosti kina, mode, alkohola, plesa in podobno. Za doraščajoče fante primerna knjiga. Za dekleta je izšla podobna knjiga: Ti in on.

Kaj pa naj bo za nižješolce, boste rekli, ko o vsaki pravim, da je za doraščajoče. Za te nimamo knjižic. In je morda bolje tako. Čim manj ti je taka knjiga potrebna, tem bolje zate. Nič ne misli, da ti je kaj takega potrebno brati, in boš najbolj zdrav in čist. Če sodiš o sebi že drugače in se imaš že za velikega, prašaj svoje starše, svojega katcheta, ali tudi svojega spovednika, ali in katero knjigo naj bereš.

Gre za najvažnejšo zmago. Ne podcenjuj tega boja! Vedi, da so pogubljeni tudi zaradi nečistosti! Poznaš tudi pregovor, ki velja tudi zate: Kjer ni plota, se posestvo ropa. Tega ne smeš nikoli dovoliti, če si fant, kaj šele, če Marijo zares ljubiš.

J. Oražem

Tarzanu na pot v džunglo

Dober teden so v Ljubljani z velikim uspehom vrteli film »Tarzan in njegov sin«. Dvorana zmeraj polna, domišljija razgreta, oči in celo usta odprta na stečaj, vse navdušeno, mladina in starina! Kdo mi bo zameril, če sem tudi jaz vtaknil svoj profesorski nos zraven, posebno še, ker so me študentje k temu naravnost izzvali. Ravno tiste dni sem bil namreč zaplenil enemu iz I. razr. »Tarzana, kralja džungle«, ker je med sprehajanjem v odmoru tako buljil vanj, da se je kar zaletel vame. Ko sem to tako strašno zanimivo knjigo prelistal in kot vsak dober bravec pogledal tudi na konec, »če sta se vzela«, so mi padle v oči Tarzanove poslovilne besede ob povratku v džunglo: »Moja mati je bila opica... Kdo je bil moj oče, še danes ne vem.« Ta čudni konec me je nagnil, da sem prebral vso knjigo in šel v kino; tako sem se seznanil s prijateljem Tarzanom.

Tarzanovih knjig in filmov je več — tudi mi smo jih že kot študentje vsaj po imenu poznali — v vseh pa je ogrodje približno isto. Po nesrečnem naključju zaide človeško dete v pragozd, kjer ga opice vzrede. Na zunaj živi več ali manj njihovo življenje, a počasi se v njem probuja človeško dostojanstvo. Končno pride v stik z ljudmi, spozna, da jim je enak, odpre se mu pot med nje, a on se vrne nazaj v džunglo. V tem ogrodju je prostora dovolj za vse mogoče in nemogoče pustolovske zgodbe. Tudi naš naj-novejši Tarzan je bil tak, le da nam je bil prikazan s krasnimi filmskimi posnetki in res dovršenim igranjem. Ker je bil toliko časa med nami in si je pridobil toliko prijateljev, je prav, da mu povemo par poslovilnih besed na pot v džunglo.

1. Tvoje življenje v deviški naravi, dragi Tarzan, budi v nas brez dvoma zelo zdrav klic po ljubezni do narave in prirodnega življenja. Toda istočasno se nam dozdeva, da nam hočeš povedati, da je to vsemu človeštvu prvoten in zato najbolj zdrav način življenja. Res je, da nas ne trapiš s tistim doslednim evolucionizmom, ker si po rodu in zmožnostih pravi človek, a vendar je razlika med teboj in opicami premajhna. Danes je dognano dejstvo: kjer je živel človek, je pustil za seboj sledove kulture.

2. S svojimi zgodbami res izpričuješ, da si svojevrstno več ali manj z duhom obdarjeno bitje, res kralj džungle, toda ta Tvoja duhovnost je bistveno pomanjkljiva: manjka ji prave duhovne kulture in zlasti religije, ki jo najdemo pri najbolj primitivnih narodih, ki dejansko živijo v takem okolju, iz katerega si baje Ti prišel.

3. Razumemo Tvoje borbe, v katerih kot močnejši zmaguješ, a boli nas, da je to le borba telesne moči in spretnosti, ki danes tudi nas tako bridko tare. Zastonj iščemo v Tebi prave duhovne ljubezni, plemenitosti in premagovanja: vse, kar je od tega na videz v Tebi, je zgolj nagonsko in nujno, brez osebnozavestne žrtve in premagovanja, kot bi bil že po naravi ves dober. V tem si daleč od nas, ker mi resnični ljudje nosimo v sebi boleč razdor med dobrim in zlim. V tem se nam zdiš Rousseaujev otrok, otrok naturalizma, ki mu je človek po naravi popolnoma dober. Ko bi Ti vedel, kam nas je ta nauk zavedel, ne bi danes upal med nas!

4. Končno so pa Tvoje dogodivščine res slastna hrana za domišljijo, a natančne tehtnice razuma ne prenesejo. V njih je vse polno nesmiselnosti, nedoslednosti, nemožnosti in praznih utvar, tako da mislečemu človeku ne morejo biti prava duhovna hrana. S popolnim, nepridržanim zadovoljstvom jih more gledati samo človek, ki še ne misli ali pa več ne misli kot človek. Veš, dragi Tarzan, in takih je danes pri nas na cente! Med prvimi je kot vedno vse polno mladih ljudi, ki jim je pa danes ravno zaradi prevelike poplave praznih knjig in filmov še težje s pravo mislijo obvladati in pregnesti prenasličeno domišljijo, med druge je pa zdrknula ogromna masa, ki se je odrekla lastnemu premisleku in volji ter se predala vodstvu enega ali pa samo svojim nagonom. Med temi si seveda našel popolno odobravanje in kakor opicam v džungli tudi njim postal kralj. To je sicer čisto razumljivo, a misleči ljudje se Ti moramo za tako vodstvo najlepše zahvaliti, opice pa le vzemi s seboj v džunglo, ker bo potem tudi nam bolje! Zdrav in brez zamere!

Molitev mladih med vojno

Spomni se, Gospod, da so vsi ti narodi, ki se borijo med seboj, delo Tvojih rok in podoba Tvoje podobe.

Spomni se, da jih nisi namenil za sovraštvo, ampak za ljubezen.

Prosimo Te: pomagaj tistim, ki se borijo za Tvoje kraljestvo. Kakor živ ščit vseh Tvojih pravic so.

Stori, da bo v tej vojni zmagala pravica s pravičnim mirom.

Toda ne daj zmage tistemu, ki bi jo hotel zlorabljaliti.

Ostani med nami, prosimo Te, da bomo po koncu preskušnje gradili lepšo bodočnost. Saj veš, da se zastonj trudimo mi vsi, če Ti ne zidaš hiše.

Ostani z nami, o Bog in vodi nas v vojni in vodi nas k miru.

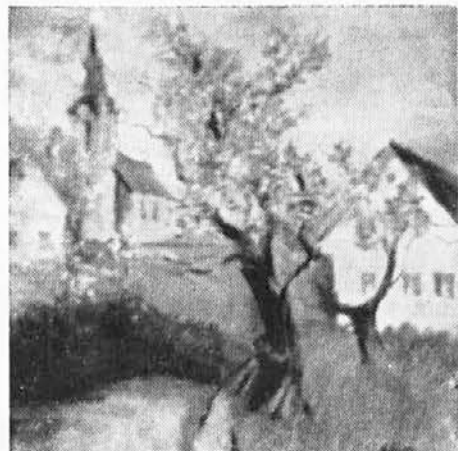
Daj nam poguma, Gospod, da bomo iz sveta, ki ječi pod težo svojih napak, napravili svet novih dni in nove čistosti.

Naj Te vsi spoznajo, ki Te doslej prezirajo. Tvoji ljudje pa naj bodo brez izdajstva.

Daj moči našim slabotnim rokam, daj vztrajne srčnosti osem dobrim ljudem, da bomo iztrgali družbo brezbožnim in brezsrčnim in doživeli srečni dan, ko bo ozcvetela doba Tvojih obljub in lepote.

Dr. Tihamer Toth

Najlepša je mladost...

Fr. Palovec: Pomlad na vasi

Starejšim ljudem je spomin na mladost najljubši. Če pogovor nanese na njihova mladostna leta, postanejo resni ljudje zopet živahni. Od kod to? Zato ker so mladostna leta najlepša leta vsega življenja. Med letnimi časi je pomlad najbolj ljubka, saj je čas rasti in cvetja: mladost pa je pomlad življenja. Le ozri se na muževno drevo, kako se v njem kopicijo rast in mladostne sile. Mladostni duši se odpirajo dan za dnem novi pogledi na veliki svet, domišljija je sveža, spomin živahen; veseli se življenja in pred njo nenehno lebdi šarovita podoba prihodnosti: res, drevo polno življenjskih sil v cvetu življenja.

Mladost pa ima tudi zato prednost, ker je še obvarovana tisočerih skrbi vsakdanjega življenja. »Kaj, da jaz nimam skrbi?« boš začudeno vprašal. »Matematična naloga, latinska preparacija — kaj, to ni nič?« Moj dragi, da bi le v življenju ne imel večjih skrbi! Saj je tako prav:

pravico imaš, da je tvoja mladost prosta drugih skrbi.

Toda skrbi prosta mladost ni isto kakor brezskrbna mladost. Žal nekateri enačijo prostost brez skrbi z brezskrbnostjo. To so oni, ki ne rabijo prav svoje mladosti in trajajo leta, ki se ne bodo nikdar več vrnila. Kdor pa svoje mladosti ne uporablja po božji volji kot pripravo na plodonosno moško dobo, zanj je mladost le divji sen, ki mu sledi v moški dobi trpko razočaranje. Pomni: Mladost mine hitro kakor cvetlica ali lahen vetrič.

Saj vem, da »tudi pravični sedemkrat pade« in tudi mladi ljudje klecajo in padajo v nravnem življenju. Žalostno, toda človeško: to še ni pokvarjena mladina. Dvomim samo nad onim, ki se strahopetno umika pred nizkimi goni, ki se bude v vsakem človeku; on ve, kako nepopolna je njegova duša, a se za to ne zmeni. Samovzgoja mu ni resna zadeva. Moj vzor pa je značajna mladina. To je pravi mladenič, ki zna osredotočiti moč volje, svojim gonom ukazovati, strahopetnost in mehkužnost premagovati! To je mladenič, ki ve za ceno svoje duše, se bori za čistost, izobražuje svoj razum, neguje svojo dušo in šele po mnogem učenju veselo počiva. Moj vzor je: mladenič, marljiv in vester pri učenju, pobožen in goreč pri molitvi, vesel in dobre volje pri igri.

Kakšen si ti?

Čim bolj se kultura razvija in ustvarja izobilje in razkošje, tem bolj izgublja zvezo s trpljenjem in žrtvami, ki so jo ostvarile. Končno postanejo žrtve in trpljenje zasovraženo, neprijetno. Proč od žrtev pa vodi proč od Boga ter končuje v ateizmu. (Gral)

Igra iz dijaškega življenja v šestih slikah.

Magda: Tudi Stana in Justa sta se pritoževali, da ju je Tjaša oštel. Jaz sem to priliko porabila ter ju nagovarjala, naj pustita Tjašo in njen krožek. Pa kaj ti je Silva povedala?

Vera: Tako je gorka na Tjašo, da mi je ves njen načrt izdala.

Magda: Kakšen načrt?

Vera: Poslušaj, Magda! Ker ni mogla Tjaša Milke za krožek pridobiti, poskuša na drug način priti do maščevanja. Nagovorila je Dušana, da znori Milko ter jo spravi tako v slabo ime. Potem bi poskrbela, da bi se to zvedelo v šoli. Tako hoče zadeti Boltarico v Milki.

Magda: Moj Bog, Vera, to morava na vsak način preprečiti.

Vera: Se nekaj! Dušan se je najbrže zaljubil v Milko.

Magda: Tega pa ne verjamem, saj je vendar Milka zanj še preotročja.

Vera: Pa mu menda prav zato ugaja. Kakor veš, je Dušan dober risar. V »Napredni misli« je večkrat kaka njegova slika priobčena. Silva mi je pa rekla, da je prej v svoja skripta risal vedno Tjašo, da pa zadnje čase riše Milko. Tjaše je menda do grla sit. Jaz bi ji prav privoščila, če bi jo pustil. Samo za Milko se bojim, da bi njene navvnosti ne zlorabil. (Zunaj dvakrat pozvoni.)

Magda: To je Milka. Poznam jo po zvonjenju.

Vera (vstane): Torej, Magda, govori z Milko, kako, boš sama najbolje vedela.

Magda (vstane in spremi Vero): Ali ji lahko povem, da si mi ti izdala, da hodi z Dušanom?

Vera: Kar povej ji! Sicer bo pa itak sama vedela. (Odideta. Že zunaj.) Servus, Milka! (Sliši se govorjenje.)

Magda (pride z Milko): Milka, kaj sem morala o tebi...

Milka (boječe): Ali me je Vera zatožila, da me je videla...

Magda (sede): Milka, kako sem žalostna, da si me nalagala. Torej zato te večkrat ni bilo tako dolgo iz šole?

Milka (zaihti): Oh, Magda, odpusti mi! Saj mi je bilo tako hudo, da sem pred teboj skrivala, pa mi je Dušan rekel...

Magda: Milka, vzemi stol in sedi semkaj! (Milka sede poleg Magde.) Sedaj mi pa vse odkrito povej! Ali hodiš že dolgo z njim?

Milka (pokima): Dolgo, že tri tedne.

Magda: Pa sta večkrat skupaj?

Milka: Večkrat, skoraj vsak tretji dan.

Magda: Kajne po šoli? (Milka prikima.) Pa te hodi pred šolo čakati?

Milka: Ne, samo enkrat me je čakal, pa sem mu rekla, da me ne sme nikdar več. Ko sem šla potem z njim po cesti, me je bilo tako sram, da sem ves čas v tla gledala. Strašno sem se bala, da bi naju kak tak ne videl, ki me pozna.

Magda: Kje sta se pa shajala? Vedno v Nunski ulici?

Milka: Da, potem sta pa šla v park onstran železniškega prelaza, pa vedno takrat, ko je bila že tema, da me ni nihče videl.

Magda: Torej očitno po ulicah nisi hodila z njim?

Milka: Ne, saj še nisva na oklicih.

Magda (začudeno): Kako? Na oklicih?

Milka: Da. Moja mama je šla z atejem šele takrat prvokrat skozi vas, ko sta bila že oklicana.

Magda: A tako? O čem sta se pa z Dušanom menila, kadar sta bila skupaj?

Milka: Jaz sem mu pripovedovala o Bohinju, kaj sem tam delala, pa tudi o tebi sem mu pravila. On je pa govoril, kako me ljubi in še druge take neumnosti, da sem se večkrat sama pri sebi smejala, tako smešno se mi je zdelo. Pa mi je mama rekla, da je dobro, če je fant na dekle nekoliko neumen.

Magda: Ali te je kdaj poljubil?

Milka: Hotel me je, pa se mu nisem pustila. Rekla sem mu, naj počaka do poroke. Moja mama in ata sta se mu poljubila šele, ko sta bila poročena. Sicer se pa tudi pozneje nista kdo ve kaj lizala. Pri nas na kmetih ni to tako v navadi kakor pri gospodi.

Magda (se premaguje, da se ne zasmije): Vem. Pa kaj si rekla o poroki? Ali ti je Dušan obljubil, da se bo s teboj poročil?

Milka: Seveda mi je obljubil, sicer bi ne bila z njim hodila. Ko sem se prvič z njim sestala v Nunski ulici, sem ga koj vprašala, če ima poštene namene, pa je dejal, da me bo vzel, ko bo postal doktor. Samo tri leta bom morala še

čakati. Zame bo ravno prav, ker bom takrat že osemnajst let stara, čisto primerna starost za možitev.

Magdo (zopet sili smeh): Pa, Milka, kaj ti Dušanu verjameš, da ima res poštene namene s teboj?

Milka: Seveda jih ima. Saj mi je dal roko in častno besedo.

Magda (resno): Katere pa ne bo držal. Tebe ima samo za igračo, poročil se bo pa s kako drugo, najbrže s Tjašo.

Milka: To pa že ne bo res. Saj me je prav Tjaša z njim seznanila, čakaj, kdaj je bilo to? Da, sem se že spomnila. V ponedeljek je bilo tri tedne. Šla sem iz šole, pa sta prišla Tjaša in Dušan za menoj. Potem smo pa šli skupaj.

Magda: Zakaj si pa šla z njima?

Milka: Saj nisem šla rada, pa me je Tjaša kar pod roko prijela. Bila je taka z menoj ko med. Dušan je šel potem na univerzo, Tjaša me je pa spremila noter do doma. Vso pot ga je hvalila, kako dober in pošten fant je, kako je vame zaljubljen, da bo čez tri leta naredil doktorat in bi se rad potem z menoj poročil.

Magda: In ti si ji verjela?

Milka: Da, ko je pa potem Dušan prav tako govoril. Torej ti misliš, da sta me nalagala?

Magda: Seveda sta te, pa prav grdo. Še nekaj, Milka. Ali te je Dušan kdaj kam peljal, v kako slaščičarno ali kam drugam?

Milka: Da, pa samo enkrat, k Peliconu.

Magda: Pa se nili bala, da bi te kdo tam videl z njim skupaj?

Milka: Saj nisva skupaj sedela.

Magda: Kako pa?

Milka: On je sedel pri oknu, jaz pa v kotu.

Magda: Pa je bil s teboj zadovoljen? Gotovo bi bil rajši pri tebi sedel.

Milka: Najbrže, pa sem mu rekla, da ne grem drugače z njim, kakor da bova vsak zase sedela.

Magda: Kdo je pa plačal?

Milka: Dušan, saj nisem imela niti dinarja s seboj. Pojedla sem dve torti, potem sem pa šla. Natakarici sem pa rekla, da bo plačal tisti gospod, ki sedi pri oknu in cigareto kadi.

Magda: Ali je bil Dušan kaj nevoljen?

Milka: Zato, ker je moral zame plačati? Ne. Pač pa zato, ker nisem hotela pri njem sedeti. Rekla sem mu pa, da bom rada z njim pri isti mizi sedela, če me pelje v tako slaščičarno, da bova sama.

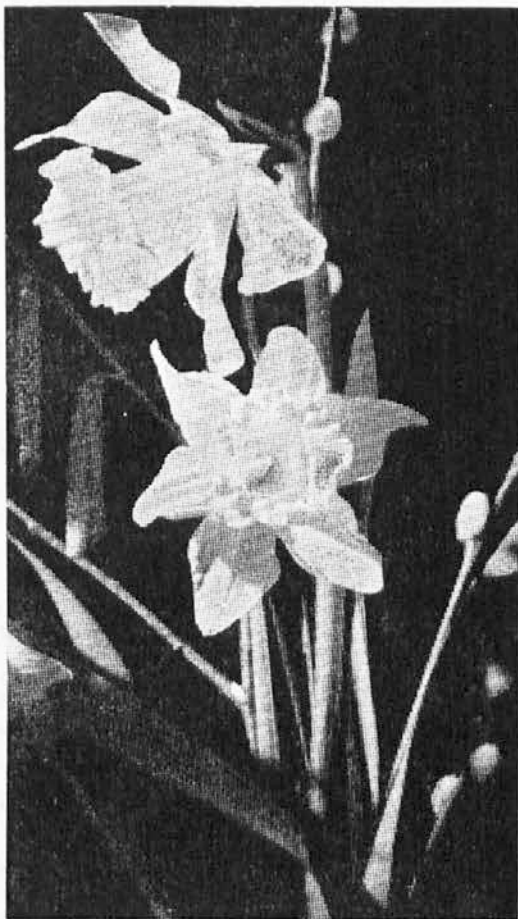
Magda: Pa ti je obljubil, da te bo peljal?

Milka: Da. Prav sinoči, ko me je Vera zalotila, sva se zmenila, da pojdeva pojutrišnjem v neki lokal, kjer bova lahko čisto sama v posebni sobi, da naju ne bo nihče videl.

Magda: Hvala Bogu, da si povedala. Kar strah me je, če pomislim, v kakšni nevarnosti si bila.

Milka (začudeno): V kakšni nevarnosti?

Magda: Milka, ali nisi nič na to mislila, kaj bi se lahko zgodilo, če bi v šoli

zvedeli, da se z Dušanom sestajaš v parku ter si bila z njim v sobi, kjer sta bila popolnoma sama? Da bi bila najbrže izključena?

Milka: Pa saj je Dušan rekel, da ne bo nihče zvedel.

Magda: Tjaša gotovo ve vse.

Milka: Tjaša, morda. Pa saj ne bo nikomur povedala.

Magda: Ali to tako dobro veš? Poslušaj, Milka, kakšno zaroto sta Dušan in Tjaša skovala proti tebi.

Milka (začudeno): Zaroto? Čemu? Saj jima nisem nič naredila.

Magda: Ti ne, pač pa tvoja mama, ki je Tjaši...

Milka (smejé): Obljubila brezovo metlo, kajne?

Magda: Vidiš, Milka, da bi se nad njo maščevala, je nagovorila Dušana, da je začel s teboj hoditi in ti hliniti ljubezen. Kako jo je ubogal, veš sama. Kadar se bo Tjaši zadosti zdelo, te bo pa ovadila v šoli. Potem boš pa...

Milka (hitro): Frčala iz šole, kajne?

Magda: Najbrže. Posledice si pa lahko sama misliš.

Milka: Moj Bog, jaz bi si ne upala domov. Kakšna sramota zame in za mamo, če bi zvedeli v Fužini, da sem izključena, pa še zaradi fanta. Toda, Magda, jaz le ne morem verjeti, da bi bila Tjaša in Dušan tako zlobna.

Magda: Zapomni si, Milka! Kdor nima vere, njemu je vsako sredstvo dobro, da le vodi do cilja. Tjaša se vedno hvali, da nima nič vere, Dušan jo ima pa prav toliko kakor Tjaša. Saj res, Milka, kako si si pa mislila življenje v zakonu s tako brezvernim človekom?

Milka: Hotela sem ga sprebrniti.

Magda: Seveda, ti bi ga sprebrnila! Prej bi on tebe.

Milka (zamišljeno): Kje si pa zvedela, kaj nameravata? Ali ti je Vera povedala?

Magda: Da, Vera. To pa veš, da Vera ne laže in ti želi le dobro.

Milka (počasi): Da, Vera me ima rada. Torej je res, da me je Dušan le za nos vlekel, ko mi je...

Magda: Kajne, Milka, da se ne boš več z njim sestajala?

Milka: Nikdar več. Še pogledam ga ne. Da me gre tako nalagati. Ti spak grdi, ti.

Magda: Pa ti bo kaj hudo, če ne boš več z njim skupaj prišla?

Milka (odločno): Nič, prav nič.

Magda: Pa ga imaš še rada?

Milka: Kaj pa še rada, takega grdega lažnjivca!

Magda: Prej si ga pa imela, kajne?

Milka: Nekoliko že, preveč pa ne. Moja mama je rekla, da ni dobro preveč ljubezni pred poroko, ker jo potem po poroki rado zmanjka. Ko sta se dva, ki sta bila z nami nekoliko v sorodu, ločila, je mama rekla, da sta zato šla narazen, ker sta že pred poroko vso ljubezen snedla, da je ni za zakon nič ostalo.

Magda (komaj zadržuje smeh): Kako se pa ljubezen sne?

Milka: Mislim, da s tem, če se imata preveč rada, da bi se najrajši od same ljubezni snedla. Pa, Magda, kaj pa, če me Tjaša res zatoži v šoli, da sem... da sem...

Magda: Potem pa pojdem jaz v šolo in pojasnim vso zadevo. Sicer pa, Milka, zakaj se mi nisi takoj zaupala, ko si pričela to razmerje, potem bi...

Milka: Saj sem ti hotela povedati, pa mi je Dušan rekel, da ne smem.

Magda: Pa ti ni vest nič očitala, da se shajaš s fantom, ko si v kongregaciji? (Zunaj pozvoni.) Milka, prosim, pojdi odpret! Najbrže sta Stana in Justa. (Milka hitro odide.) Moj Bog, kako je še naivna! Upam, da bo to zanjo dobra šola, da bo v prihodnje bolj previdna.

Milka (se vrne): Stana je z Justo. Vprašali sta, če je Vera še tu.

Magda: Mislim, da bo kmalu prišla. (Stana pride z Justo.)

Justa (seže Magdi v roko): Pozdravljena, Magda! Škoda, da je Vera že šla.

Magda: Pa je obljubila, da se kmalu vrne.

Stana: Hvala Bogu! Geometrijske naloge ne znava narediti, pa bi radi imeli, da bi nama pomagala. (Sede k mizi in tudi Justa sede. Obe začneta pripravljati zvezke.)

Magda (Milki): Ali imaš ti že slovensko nalogo?

Milka: Še ne.

Justa: Kakšno nalogo pa imate?

Milka: »Moje zimsko veselje«. Kako naj ga opišem, če ga nič nimam? Ne znam se ne drsati ne smučati ne sankati. Ko sem mamó prosila, naj mi kupi smučke, mi je rekla, da ne bo plačevala zdravnikov.

Stana: Kako pa pridejo zdravniki s smučkami v zvezo?

Milka: Prav lahko. Ti si zlomiš pri smučanju nogo, zdravnik jo pa uravna. (Magda, Stana in Justa se zasmejejo. Zunaj pozvoni.) Gotovo je Vera. (Hiti ven odpret.)

Justa: Milka je pa res prav zabavna punčka.

Stana: Zadnje čase je tu in tam nekoliko zamišljena. Morebiti je... (Vera pride z Milko.)

Justa: Hvala Bogu, da si prišla. Nama boš pomagala narediti geometrijsko nalogo, ker je sami ne znava.

Magda: Milka pa ne zna svojega zimskega veselja opisati, ker ga nič nima.

Vera (Milki): Se pa zlaži! Jaz sem resnico pisala, bi bila pa kmalu dobila v nalogi cvek.

Magda: Vem, pri Hrenovki. Milka vzemi svoj zvezek. Greva v mojo sobo lagat, kako se drsava in smučava, da ne bova motili matematikaric. Na svidenje!

Vera in Justa: Na svidenje! (Magda odide z Milko.)

Vera: Ali vesta, da bomo imeli prihodnji teden duhovne vaje?

Stana (vesela): Duhovne vaje? Imenitno!

Justa (tudi vesela): Dva dni prosto. Kje si pa zvedela?

Vera: Resnik je povedal v sedmi.

Stana: Potem nas bo gotovo prihodnjo uro pripravljaj na duhovne vaje.

Justa: In nas opominjal, naj to, kar bomo v cerkvi slišale, potem v sebi predelamo. Pa predeluj, če moreš, ko nam dajo tudi med duhovnimi vajami toliko nalog.

Justa: Če bi bila jaz minister za prosveto, bi vpeljala duhovne vaje tudi za profesorje.

Stana: Pa res škoda, da jih nimajo, saj so jih še bolj potrebni, kakor me. Koliko imajo že samih goljufij na vesti!

Justa: Pa ves teden bi jih morali delati, da bi imele dolgo prosto.

Vera (ironično): Tako, to je pglavitno pri duhovnih vajah, da imamo prosto. — Pa če hočeta, da vama pomagam pri nalogi, se moramo spraviti na delo. Jaz nimam preveč časa.

Stana: Takoj. Tale naloga je. (Poda Veri knjigo.)

Vera (začne brati nalogo): Določi enačbe središnice in potenčne premice krogov

$$\begin{aligned}x + y - 6x - 10y + 50 &= 0 \text{ in} \\x + y - 2x - 4y - 4 &= 0\end{aligned}$$

(Zagrinjalo pada počasi, medtem ko bere Vera nalogo.)

Konec četrte slike.

Peta slika.

Pozorišče kakor v četrti sliki. Vera, Stana, Justa sede pri mizi in delajo nalogo, blizu nekako v kotu pa sedi Nada in se uči iz knjige.

Justa: Najlepša hvala, Vera, da si nama pomagala pri nalogi.

Stana: Srečna Vera! Poslovi se ti z gimnazije z odliko, pa še mature je oproščena. Če bi mi Hrenovka ne bila primazala v slovenščini tri, bi bila tudi jaz. Tako se pa moram guliti na žive in mrtve, nazadnje imam pa še lahko smolo, da lopnem.

Justa: Tole Hrenovko bi pa že lahko dali na kako drugo gimnazijo, da bi še tam uživali njene vobrote. Sama ne vem, zakaj je včasih tako nasajena.

Nada: Kaj se hoče? S profesorji je pač treba potrpeti.

Vera: Nam ne bo treba več.

Stana: Tebi gotovo ne. Kdaj pa pojdeš v Pariz?

Vera: Takoj po spričevalih.

Justa: Kje boš pa stanovala?

Vera: V Abaye aux Bois. Menda so to nekake redovnice.

Justa: Potem boš pa morala vsak dan k maši. Bartolova Zlata je bila lani tudi tam in je povedala, da so bile vsak dan pri maši.

Vera: Včasih bom šla, če se mi bo ravno zljubilo, vsak dan pa ne. Sestram bom koj povedala, kakšna grešnica sem (se nasmehne).

Stana: Vera, Magda je bila tako žalostna, ker nisi šla niti pri zadnji šolski spovedi k obhajilu.

Vera (resno): Ker sem dosledna, ti pa nisi. Poglej, Stana, ti greš vselej k šolskemu obhajilu, obenem pa hodiš h krožku, ki je protiversko usmerjen. Kje je tu...

Stana: Saj sem izstopila in Justa tudi.
 Vera: Ker si se s Tjašo sprla.
 Stana: Ne samo zato. Meni že dolgo časa ni bilo všeč v krožku, pa sem le zato hodila, da bi me ne zmerjale s klerikalko.
 Vera: Če bi bila vsa krščanska dekleta taka, kakor si ti, Stana, bi Cerkev ne imela nobene mučenice.
 Justa: Oh, Vera, ne bodi taka!

(Dalje.)

Ali so bili naši kulturni delavci verni

20. Simon Gregorčič (1844—1906).

Simon Gregorčič — naš goriški slavček — je v precejšnji meri izšel iz Stritarjeve šole, iz njegovega pesimizma in svetožalja. Vendar je velika razlika med njima, čeprav so sodobni pesnikovi kritiki, kakor n. pr. Pajk, Kržič, Mahnič, trdili nasprotno. Res so številne Gregorčičeve pesmi, kakor: Lastovkam, Romarica, Dekletova molitev, V celici, Vojakove neveste poroka, O nevihti, Ujetega ptiča tožba, zlasti pa oda Človeka nikar vzbudile precej kritik in dvomov, saj v resnici kažejo na veliko sorodnost s Stritarjevimi pesmimi glede svetožalja, vendarle Gregorčič ni bil noben pesimist v Stritarjevem pomenu. Medtem ko je namreč Stritar bil res filozofsko pristaš Schopenhauerjevega pesimizma, ni v Gregorčiču nobenega sledu o čem takem, marveč se v njegovih pesmih zrcali vseskozi le osebna žalost zaradi trpljenja in gorja na svetu.

Simon Gregorčič je bil katoliški duhovnik in kot tak povsem neoporečen v svojem osebnem življenju in mišljenju kakor tudi v svojem književnem delu. V resnici je bojeval hude boje, saj je bil človek kot vsak drugi — iz duše in telesa. A vendar ni nikdar obupal, nikdar v življenju ni zavrgel svojega krščanskega optimizma.

Zato so bile popolnoma napačne Pajkove besede, češ da je v Gregorčičevih pesmih »diharmonija, nedoslednost, v »srecu«
sentimentalnost, ki izvira iz budističnega hrepenenja po nirvani.« Gregorčič je sam v obrambi odločno zavrgel take napačne razlage svojih pesmi in svojega mišljenja.

Še huje pa je Gregorčiča prijel Mahnič prav zaradi pesmi Človeka nikar, češ da hoče v nji Boga samega učiti, mu ugovarjati in očitati. Seveda — Mahnič je Gregorčičevo pesem sodil po črki, in to kljub temu, da mu je Gregorčič sam avtentično razložil, da je treba brati pesem kot celoto in da kot celota izpričuje pesem človekov obup, njegovo grozo, njegovo gorje in da je zato pesem obenem klic k Bogu, naj takih trpečih bitij v svoji usmiljenosti ne ustvarja!

Podoben boj se je vnel med Gregorčičem in Mahničem leta 1888. ob drugem zvezku Gregorčičevih poezij. To pot je Mahnič Gregorčiču očital — kot mladostovski liberalnemu katoliku, da v pesmih Blagovestnikom, Velikonočna itd. uči poganstvo, pogansko absolutno narodnostno idejo, ker poveljuje ob misli na Kristusovo vstajenje tudi vstajenje slovenskega naroda, ki bo kmalu prišlo. Mahnič je očital Gregorčiču, češ da izrablja krščansko miselnost samo v dobro nekemu narodu, pa čeprav slovenskemu, kajti kot katoliški duhovnik bi se po Mahničevem mnenju Gregorčič moral zavedati, da je Kristus vstal za ves svet, ne le za slovenski narod. To je bila seveda pretirano dosledna in logična Mahničeva dedukcija, ki z umetnostjo nima kaj prida zveze.

Okrog leta 1910. so bili na katoliški strani ti Mahničevi nazori v Domu in svetu ter drugod že ovrženi in premagani, in tudi Glonar je 1917 zapisal povsem pravilne besede o Gregorčiču in njegovih pesmih, češ: »Gregorčiča je držala po koncu njegova čista vest in prepričanje, da ga očitki nasprotnikov ne morejo zadeti.« In Mohorjeva družba je prav vse tiste pesmi, ki so jim očitali prej krivoverstvo in pohujšljivost, objavila v svoji zbirki leta 1908., ker je že bilo premagano ozkosrčno stališče in je že nastopila poprava prejšnjih ozkih nazorov glede umetnosti v vseh naših listih in s tem v vsi katoliški slovenski javnosti.

Danes vemo, da je bilo v Gregorčiču res marsikaj neskladnega, da bi bil sam rajši postal profesor klasičnih jezikov kot duhovnik, da je v resnici zelo trpel, če je celó javno sam izpovedal, da

»nesreče jaz sem sin,
rojen pod nezgodno zvezdo.« (Lastovkam.)

Prav tako, ko na drugem mestu govori, da so »njegove peruti strte«, ali zopet na drugem: »da mu je izhod v svet — zaprt«. Potemtakem je v strogi logiki imel Mahnič popolnoma prav, ko ga je klical, naj jasno izpove, ali poje take in podobne stvari — iz srca (potem je slab duhovnik), če jih pa ponareja in poje kot nepristne, je pa slab pesnik. Mahnič je torej pravilno slutil silni boj v Gregorčičevem srcu, a — kdo ga ne bojuje? Ali sledovi tega boja ne smejo v umetnost? Prav ta boj vendar človeka očisti, utrdi in okrepi, prav ta boj tudi rodi velike osebnosti in te nam dajo genialna dela — (Prešeren, Pregelj).

In tudi Gregorčič v tem boju za svoj katoliško-duhovniški poklic, za svoje optimistično naziranje, ki je usidrano v Bogu samem, ni podlegel, ampak ga je zmagoslavno dobojeval in v pesmi Na bregu tudi javno to svojo zmago izpovedal:

»Ti streti me moreš, potreti nikdar,
Usode sovražne besneči vihar!«

In prav ta Gregorčičeva izpoved je za naša razglabljanja izredno pomembna. Pesnik je ostal v hudem osebnem življenjskem boju zmagovalec, kljub silam svoje telesnosti je ostal dober duhovnik in veren katoličan. In v zadnjih zbirkah svojih pesmi je Gregorčič še jasneje izrazil v Predsmrtnicah in Posmrtnicah svoj povsem krščanski idealizem, v njih in v Jobu je izpovedal srečo za človeštvo — samo v združitvi z Bogom po smrti. Tako bi tudi »goriškemu slavčku« lahko zapeli, kot je on sam zapel prijatelju Stresu:

»Saj našel si na božjem nebi,
kar tukaj si zastonj iskal.«

(Dalje.)

Rim in biblija

Rešitev apologetično nagradne naloge.

Letak pravi: 1200 let po Kristusu je nastal zakrament »poslednjega olja« (leta 1551 potrjen po koncilu v Tridentu.)

Petelinšek odgovarja: Trditev, da je nastal zakrament svetega maziljenja leta 1200, je zelo netočna. Kakor druge tako je tudi tega postavil Jezus Kristus. Sv. apostol Jakob govori v svojem listu o zakramentu sv. maziljenja (5, 14—15): »Je kdo med vami bolan? Naj pokliče duhovnike cerkve, in naj ga v imenu Gospodovem z oljem mazilijo ter nad njim molijo. In verna molitev bo bolnike rešila in Gospod mu bo polajšal, in če je v grehah, mu bo odpuščeno.«

Letak pravi: 1511 let po Kristusu se je »zastopnik Kristusov« kronal s trojno krono.

Petelinšek odgovarja: Papež ne nosi krone kot svetni vladarji, ampak posebno trojno krono, tiaro imenovano. Nosi jo le pri gotovih slovesnih prilikah izven službe božje. To je pokrivalo s tremi kronami, od katerih je prvo uvedel Gregorij VII., drugo Bonifacij VIII., tretjo Benedikt XI. Papeževa tiara se je polagoma razvijala do 14. stoletja; torej je v ugovoru zgodovinska neresnica.

Letak pravi: 1549 je cerkev sankcionirala prodajo odpustkov.

Petelinšek odgovarja: Za grehe mora biti zadoščeno. V prvih časih krščanstva so spokorniki delali javno pokoro za svoje grehe. Od 4. stol. dalje so namesto javne pokore za odpuščanje časnih kazni za storjene in v spovedi odvezane grehe izvrševali razna dobra dela. Pod imenom odpustki razumemo odpuščanje kazni, ki ga deli Cerkev izven zakramenta sv. pokore, ko je greh že odpuščen. Oblast, deliti odpustke je Cerkev prejela od Jezusa Kristusa, ki je rekel apostolu Petru: Karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih (Mt 16, 19). Podlaga odpustkom je neskončni zaklad zasluženja Jezusa Kristusa, preblažene Device Marije in svetnikov; iz tega zaklada zajema Cerkev, da zadoščuje božji pravičnosti za časne kazni, ki jih zaslužimo z grehom. Odpustki so duhovne stvari; zato o njihovi prodaji ne more biti govora. Tako dejanje bi pomenilo simonijo in bi bil zaradi tega efekt pravno ničen. Ugovor o odpustkih samo kaže, da tisti, ki ga je zapisal, nima nobenega pojma o Odrešenikovem neskončnem zasluženju. (Dalje.)

Zavodnar

Hublet-Anžič

Ilustriral J. Mežan

V glasu mu je drhtelo nekaj žalostnega in kazalo, kako hudo stisko mu trpi mlado srce. Albin mu je hotel še dokazovati, a tedaj ju je pater Medan odločno opozoril, da so odmori določeni za igre. Veseljak se je takoj nato že vrto-glavo lovil, kakor da je dogodivščino čisto pozabil.

* * *

Tk tk tk.

Pater Kovač je z resnim glasom zaklical: »Prosto!« ne da bi oči dvignil od brevirja, in obisku dal znamenje: »Samo eno minuto!« na koncu psalma pa vprašal:

»Oho, ti, Albin? Kaj bi rad? Menda nisi že spet kaznovan?«

»Ne. Potrudil sem se...«

»Vem. Zdaj že nekoliko pomisliš in postajaš pameten. No, kaj bo?«

»Stric Štefan, gre za resne stvari!«

Navajen zaupnosti svojega nečaka, se pater nasmehne. Kaka zaupnost je Albinu resna zadeva!

»No, usedi se k meni! Takole, zdaj pa le!«

»Drago je dobil neko pismo.«

»Od očeta, vem; videl sem ovojnico.«

»Da, pa stvar — je strašna, stric!«

Čim dalje fantek pripoveduje o svojem prijatelju, tem bolj z duhovnikovih ust gine veseli smehljaj. Njegovo lepo mirno obličje se zresni. Nečaka poslušaj, ne da bi ga prekinjal, in še potem dalje časa nič ne reče.

»Mladi mož, prav imaš, ta stvar res lahko postane resna. Ker Dragota dobro poznaš, tudi veš, da bo resnično natančno opazoval svojo okolico. Tudi to veš, da med tvojimi sošolci vsi niso svetniki, ampak ima vsak svoje napake in slabosti. Zdaj, ko je začel prežati, bo Drago pri svojih tovariših videl čim manj dobrega in bo po otroško prenagljeno sklepal: »Katoličani niso nič boljši od drugih.«

»Moj Bog! Kaj pa naj storimo?« zastoka fantek in sklene roke.

»Otrok moj, vera je dar božji; spreobrnitev je kaj kočljiva zadeva! Najboljša pot bo, da veliko molimo, naj Bog Dragotu dá zadosti milosti. Mi od svoje strani pa imamo eno samo sredstvo: ti in tvoji tovariši mu dajajte veliko-dušen zgled! Ko vas bo vaš součenec videl, kako premagujete svojo jezo, svojo sladkosnednost — skratka: ko vas bo videl, da natančno živite po veri, bo moral končno le priznati, da katoliška vera iz človeka sicer ne napravi takoj svetnika, pač pa svojim spoznavalcem nalaga dolžnost, naj se brez prestanka borijo zoper same sebe, da postanejo sveti.«

* * *

V naslednjem odmoru, ko je Drago imel pevsko vajo, so Albin, Bernard in Jože hitro zbrali okoli sebe vse svoje številne prijatelje nižje skupine in jim razložili svoj bojni načrt, ki bo malega Angleža prav gotovo spreobrnil.

»Odslej naprej.« je izjavil Veseljak, »se ne smemo več prepirati, ne se jeziti, ne se kujati, tudi ne bomo več nepokorni, zlasti pa ne bomo lagali. Za šolo se bomo vselej dobro naučili, premagovali se bomo, zlasti pa bomo veliko-več molili, da bo Drago videl, da tudi živimo tako kakor govorimo, in bo še sam postal katoličan. Jaz na primer ne bom nič več ne sladkosneden ne togoten. Če bom na svoj sklep pozabil, me pa ti, Jože, opomni!«

Albin je znal tako spretno in prepričevalno govoriti, da so njegovi poslušalci javno obljubili, kako se bodo premagovali.

Ah, lepo je bilo, zares lepo! Mnogi izmed njih so dolgo držali svojo slovesno obljubo za spreobrnitev Dragota. Profesorji več dni zaporedoma niso imeli nikogar od nižje skupine grajati in so bili veselo presenečeni. Pater Kovač, ki je skrivnost poznal, je bil nehotе ganjen, kadar je ta teden prihajal k patru Medanu sporočat ocene, in so bile tako lepe kakor doslej še nikoli. Da pa fantom ne bi kvaril zasluženja, ni prefekt izrekal nobene pohvale in na videz prav tako hladno odhajal.

V obednici pa so morali kar ustavljati preveliko navdušenje za premagovanje. Saj so sladke jedi romale mimo fantov, skoraj ne da bi se jih dotaknili in junaško so si nakladali sočivje, ki jim je prej kar smrdelo.

Drago pa je tudi držal svoj sklep in hladno in molče opazoval ter po tihem primerjal. Kakor je pater Kovač napovedal, je res pretirano strogo sodil, njegovemu budnemu očesu ni ušla nobena neumnost, nobena slabost.

»Le pogledj!« je rekel svojemu zaupniku, »Albin, le pogledj! Bešter in Gorjanec se pripravata. Še celo Lipec mi je nocoj za hrbtom patra Medana skrivaj vrgeel papirno kroglo v glavo! In ali si videl Jagodca, kako je pobasal kar dve porciji potice? Pa so vendarle katoličani?«

»Seveda,« je odvrnil Albin, »tudi katoličani tu in tam napravijo kako neumnost. Ali si pa tudi videl, kako sta Bešter in Gorjanec takoj prenehala, ko sem jima rekel, da pretepanje ni lepo? Si ju videl, da sta si takoj podala roke? Kmalu bi se bila še enkrat sporekla, tako zelo sta oba odjenjavala.«

Kmalu je Drago začel manj in mileje soditi. Nasprotno pa je Albina zdaj še toliko bolj občudoval in je patru Kovaču zaupno rekel:

»Če bi bili vsi katoliški fantje taki, kakor je Grom, bi rad priznal, da se je moj oče motil.«

In pater prefekt je svoji sestri sporočil, kako o njenem sinu drugi nehotе sodijo:

»Lahko si na svojega fanta ponosna. Med vsemi je on najodločneje držal svojo obljubo. Le kako dolgo bo vse skupaj držalo? Ne morem reči, vendar pa sem zdaj z njim popolnoma in brez pridržkov zadovoljen, pa še to naj poudarim, da je pri vsem premagovanju Albin zdaj še bolj zadovoljen in dobre volje.«

* * *

Na žalost pa stanovitnost ni otroška krepost. Kmalu so se mali naveličali. Pomislite vendar! Ze skoraj štirinajst dni obupno »držijo« svojo obljubo, napori so jih utrudili! Nekaterim dobra volja že omahuje, Dragotu se pa še prav nič ne pozna, da bi se hotel spreobrniti! Še prav nasprotno: paznikov in profesorjev se še bolj ogiba ko prej! Ker niso mogli več strpeti, so zopet sklicali vojni svet, ki je bil še živahnější od prvega.

»Si videl, Albin? Kar smo doslej delali, ni prav nič pomagalo!«

»Pa je! In še veliko!«

»A vse gre prepočasi! Moramo še več storiti!«

»Kaj pa?«

»No, kaj? Agitirati moramo! Porečemo mu: »Sprebrni se ali pa prideš v pekel! Ali pa mu vsakih deset minut ponavljajmo kakor sv. Ignacij svetemu Frančišku Ksaverju: »Kaj človeku pomaga, če ves svet pridobi, a svojo dušo pogubi.«

»Saj res!« se navduši še Albin. »Izvrstna misel! Dobro, ako ste vsi za to, pa kar začnimo!«

»Tako je! Jaz mu podarim molek.«

»Jaz pa škapulir.«

»In jaz mu dam čudodelno svetinjo.«

»In pregovorili ga bomo, naj se spove!«

»Ne, to ne!« ugovarja Albin. »Saj še krščen ni!«

»Če ne, ga bomo pa s silo pripravili, da se da krstiti!«

Albinu tako nasilje sicer ni ugajalo, a dal se je zapeljati od gorečnosti tovarišev in zvečer prišel stricu Stefanu poročat o bojnih načrtih in se že veselil, kako jih bo ta pohvalil. Kako pa je ostrmel, ko se je pater prefekt namrščil in rekel:

»Nesrečni fantiči! Vse boste pokvarili! Ali si pozabil, kaj je pisal gospod Držaj? Ako poskusite z nasiljem, se bo zakrknil zoper vse vplive! Rajši pridigujte s svojim zgledom, kakor ste doslej. S tem ga boste najprej spreobrnil.«

»Saj bo res tako!« prizna Veseljak ves potr. »Na opozorila njegovega očeta sem čisto pozabil. Kako sem zabit! Takoj jim stečem povedat, naj ga nikar ne napadajo.«

(Dalje.)

Nove knjige

Dr. Jože Jeraj: Slovenci in Jugoslavija. Maribor 1940. 76 str. — Mala knjižica naj služi za ljudsko državljansko vzgojo, kakor nam pove podnaslov. V 15. poglavjih na poljuden in jasn način razpravlja neumorni narodni delavec o vseh važnih in težkih vprašanjih, ki ravno v sedanjem času in sodobnih razmerah zanimajo vsakega Slovenca in vsakega jugoslovanskega državljanca. Knjižica bo vršila važno državljansko nalogo med našim ljudstvom. Zato mora priti v roke vsakemu Slovencu, posebno pa mlademu dijaku. Posamezna poglavja država in državljan, poslanstvo Jugoslavije, ljubezen do domovine, domovinska občina — šola državljanske zavesti, narod — sonce državljanske zavesti i. dr. so vredna, da jih vsak zaveden Slovenec večkrat prebere. Dragocena so tudi vsa poglavja, kjer podaja pisatelj kratek zgodovinski pregled borbe Slovencev za svojo ohranitev. — Cena knjižici je določena na 2 din, da si jo lahko vsak oskrbi. Dobi se v knjigarnah. Vsak zaveden slovenski dijak in dijakinja naj knjižico kupi in s stanovitim študijem posameznih poglavij utrjuje svojo narodno in državljansko zavest. J. Š.

Ali veš,

da je število kongregacij, ki so pridružene centrali v Rimu, sedaj 67.117;

da je že 31 kongreganistov proglašanih za svetnike, med njimi 7 cerkvenih učencikov, 7 mučencev in 9 ustanoviteljev novih redov;

da je že 50 kongreganistov proglašanih za blažene;

da je doslej vpeljana kongregacija v 76 državah sveta;

da je samo v Združenih državah sev. Amerike sedaj en milijon kongreganistov;

da v Braziliji vsako leto na tri glavne pustne dneve več tisoč kongreganistov opravlja tridnevne duhovne vaje.

P o s v e t u

V spomin na 1500 letnico pokristjanjenja Hrvatov bodo hrvaški katoličani postavili pri Plitvičkih jezerih spominsko cerkev Matere božje.

V Nemčiji so zaprli večino univerz. Od katoliških bogoslovnih zavodov sta odprti samo bogoslovna fakulteta na Dunaju in v Monakovem.

Grška pravoslavna cerkev je ustanovila nov praznik Kristusa-Delavca za delavce. Ob tej priliki je grško-pravoslavni list „Proia“ zapisal: »Kristjani često pozabljajo, da je Ustanovitelj naše vere pred začetkom javnega delovanja mnogo let bil delavec v Jožefovi delavnici«.

Mussolinijev nečak je letos imel novo mašo.

V Vilnem so javno zasramovali Ostrabramsko Marijo. Boljševiki morijo katoliške in pravoslavne duhovnike in z njimi tudi Aernike na najkrutejši način.

Italijanski katoliški pesnik Anton no Anile je 70 let star, pa je še vedno zelo delaven na literarnem polju.

Na Irskem so ustanovili žensko redovno družbo misijonskih zdravnic in strežnic, ki se bodo posvetile izključno zdravniškemu poklicu v misijonskih deželah.

Friiderik Siedeburg, rektor univerze v Detroitu (USA), je bival dolgo časa v Rusiji. V posebni razpravi opisuje ruske razmere in pravi, da ima delavec v Rusiji 200 rubljev mesečne plače, dočim je uradniška plača od 1000—20.000 rubljev. To je delavski raj!

V Ameriki sta dva sodnika ugotovila, da med 20.000 zločinci zadnjih let ni bilo niti 2% takih, ki bi bili dejanski člani katere krščanske cerkve.

Japonski časopisi pogosto prinašajo zelo ugodna poročila o sv. očetu in o njegovem prizadevanju za mir.

Na kat. univerzi v Pekingju dobi vsak dan 1500 revežev hrano, bolniki pa brezplačna zdravila.

Slovenski misijonar Časl je v knjižnici v Pekingju našel 200 let staro slovensko knjigo Catholish kershanskiga vuka peissme. Knjigo je sestavil Steržinar.

V noči med 16. in 17. aprilom 1939 so pionirji rdeče armade pognali v zrak eno najlepših cerkva v Kievu — stolno cerkev sv. Vladimira.

Leta 1939 je bilo na Angleškem 1449 katoliških ljudskih šol, katoliških srednjih šol pa 542. Katoličanov je bilo 2.406.000.

Najštevilnejši cerkveni red je družba Jezusova, šteje 25.957 članov.

»Zvezdo« imate radi! Toda ali ste jo tudi že plačali? Tako j poravnajte naročnino!

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 10 din, za druge 15 din letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Tiska Jugoslov. tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).